

Dkt. George Payton, Tafsiri ya Biblia, Kipindi cha 19, Tafsiri ya Mawazo ya Maneno, Sehemu ya 1

© 2025 George Payton na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. George Payton na mafundisho yake kuhusu Tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 19, Kutafsiri Mawazo ya Maneno, Sehemu ya 1.

Changamoto inayofuata katika tafsiri ambayo tutashughulikia ni jinsi ya kutafsiri mawazo ya maneno. Tunamaanisha nini kwa mawazo ya maneno? Haya ni maneno ambayo yana aina fulani ya dhana ya maneno iliyounganishwa nayo, au maana ya msingi ya kisemantiki ni kitenzi, ingawa inaweza kuonyeshwa kwa njia tofauti.

Kwa hivyo, katika Agano la Kale, Kiebrania na Kigiriki, Agano la Kale na Agano Jipya hutumia maneno yenye vitenzi vya msingi kama sehemu ya muundo wa kisemantiki wa neno. Yanaweza kuwa vitenzi, kwa hivyo kitenzi ni kitenzi, hiyo ni sawa, lakini kina nomino, ambazo zinaweza kuwa nomino shirikishi au nomino dhahania, au inaweza pia kuwa kivumishi. Lakini msingi, kuna aina fulani ya kitenzi kinachohusiana nacho.

Kwa hivyo hapa kuna mifano. Adhabu ni nomino, na tunahitaji kukumbuka, tusichukue dhana yetu ya Kiingereza, sawa, ni kitu; kwa hivyo, ni halisi. Hapana, ni dhahania, na mara nyingi, nomino dhahania ni mawazo ya maneno.

Kwa hivyo, adhabu, na kitenzi ni kuadhibu. Maarifa na kitenzi ni kujua. Pendekezo linatokana na pendekezo.

Ukombozi ni kutoa. Mfalme anayekuja, tungesema, ni mfalme anayekuja, kwa hivyo kuja kunamwelezea mfalme, na hivyo ndivyo inavyoonekana kama kivumishi. Na hivi karibuni, tuna rais mteule, na katika hali hii, rais mteule wa Marekani ni Donald Trump.

Inamaanisha kuwa bado hajachukua madaraka, bali ni rais aliyechaguliwa. Sawa, kwa hivyo hizo ni mifano ya nomino na vivumishi, lakini msingi wake, kuna kitenzi. Na tatizo ni nini na hizi? Kuna mapengo katika mawasiliano. Ni nini? Kwanza kabisa, haituambii ni nani anayefanya kitendo hicho, na haituambii ni nani anayepokea kitendo hicho au sehemu zingine zinazohusiana nacho.

Kitendo chenyewe kinaweza kuwa kisichoeleweka, na lugha nyingi hazina nomino dhahania au nomino za vitenzi kama hiki. Na tutaona mifano ya vitenzi vishirikishi baada ya dakika moja tu. Tunafanya nini? Kwa hivyo, huko Papua New Guinea, hazina nomino dhahania, na kwa hivyo hivi ndivyo Wagalatia 5.22 na 5.23 zinavyosikika kwa mtu kutoka PNG.

Tunda la roho ni blah blah blah blah blah blah. Kwa nini? Kwa sababu hazina nomino dhahania. Kwa hivyo, tunafanya nini? Tunagawanyaje maana? Kwanza kabisa, tunapaswa kutambua kitenzi.

Sawa, sasa hapa kuna baadhi ya vitenzi vishirikishi. Kufika Yerusalemu. Hilo linatokana na Marko, na kitenzi ni kufika.

Walishangazwa na uelewa wake. Kitenzi cha msingi ni kuelewa wakati salamu yako ilipofika masikioni mwangu.

Kitenzi cha msingi ni kusalimiana. Kwa hivyo, tumetambua vitenzi vinavyohusiana na hivyo. Pili, washiriki ni akina nani? Kwa hivyo, kufika Yerusalemu.

Hii inazungumzia Yesu na wanafunzi wake wakati wa Wiki ya Mateso. Inasema kwamba alipofika Yerusalemu, Yesu aliona mtini na akaulaani. Walishangazwa na uelewa wake na majibu yake.

Hii ilikuwa wakati Yesu alipokuwa hekaluni akizungumza na makuhani, Mafarisayo na, Walawi, na yeyote yule, na wao walishangazwa na uelewa wake. Sasa, ni nomino kwa sababu inaweza kumilikiwa, kitu kinachoweza kumilikiwa kama mbwa wake, nyumba yake, uelewa wake. Na kwa hivyo, kisarufi, ni kitu, lakini kimantiki, ni kitenzi; ni kitendo.

Na tunajaribu kuchambua na kufikia hatua ya msingi. Kwa hivyo, hiyo ni kuelewa. Wakati salamu yako ilipofika masikioni mwangu, kusalimia.

Na huyu alikuwa Mariamu na Elizabeti waliokuwa washiriki wawili. Nani anafanya kitendo hicho? Mariamu anafanya kitendo hicho. Elizabeti anasikia salamu.

Kwa hivyo, Maria alimsalimia Elizabeti. Na kwa hivyo, tunasema Maria alimsalimia Elizabeti. Tunapata wazo hilo akilini mwetu.

Kisha tunaandika upya mstari, na kufanya sehemu hizi zote za kitendo na washiriki, na hata vitu ambavyo huenda visiwe hai, bado vinaweza kuwa washiriki. Kwa hivyo, nikisema nilimpa Ted kitabu, kwa maana moja, kitabu hicho ni mshiriki. Kwa hivyo, mimi, katika mwigizaji, Ted ndiye mpokeaji, na alipokea nini? Kitabu.

Huwezi kutoa chochote. Kwa hivyo, unasema kwamba Ted, kitabu, na mimi sote ni washiriki wasio na nukuu wanaohusika katika kitendo hicho. Baadhi ya vitendo, kama vile kutembea, vinahusisha mtu mmoja tu.

Baadhi yake yanaweza kuwa watu wawili. Nilimwona Ted, au niliona kitabu. Kwa hivyo, hao wangekuwa washiriki wawili, kana kwamba ni wawili.

Wakati mwingine , ni tatu ikiwa unafanya kitendo cha kumpa mtu mwingine kitu au kufanya kitu. Sawa, kwa hivyo tunawezaje kuandika upya mstari huo? Yesu na wanafunzi wake walipofika Yerusalemu. Kuna mambo mawili ninayotaka kutaja hapa.

Yesu na wanafunzi walifika Yerusalemu, na moja ya mambo tunayotaka kusema ni kwamba wao ndio waliokuwa wakifanya kitendo hicho, ingawa kitenzi kishirikishi kwa Kigiriki kinaficha hilo. Pili, kitenzi kishirikishi kinafanyaje kazi katika kifungu hiki maalum? Kinafanya kazi kama marejeleo ya wakati, na marejeleo hayo ya wakati yanamaanisha kuwa yanaweka msingi wa walipofika Yerusalemu wakati Yesu alipolaani ushindi. Kwa hivyo, tunaweza kusema tu ni lini.

Tukiacha neno wakati hatuakisi Kigiriki vya kutosha kwa sababu ni msemu wa wakati. Sio mchakato. Haielezi wao wakitembea kutoka Bethania, na iliwachukua x kiasi cha dakika au saa kufika huko.

Haizungumzii hilo. Ni usemi wa wakati tu. Kwa hivyo, tunahitaji kuongeza hilo kwenye tafsiri yetu tunapotafsiri upya, na kufanya mambo haya kuwa wazi.

Sawa, walishangazwa na jinsi alivyoelewa uelewa wake. Anaelewa dhana wanazomwambia, na wanashangazwa na nini? Mvulana huyu wa miaka 12 anawezaje kuwa na maarifa ya kina kama haya? Anawezaje kujua mambo hayo yote? Anawezaje kuelewa mambo hayo yote? Na kwa hivyo, walishangazwa na hilo. Kwa hivyo, tunapaswa kuingiza neno jinsi, kwa sababu hiyo ilikuwa, hii si msemu wa wakati.

Huu ni msemu wa kawaida zaidi, na alielewa mambo waliyokuwa wakijadiliana naye vizuri. Sawa, na kwa Mariamu na Elizabeti, niliposikia mkinisalimu, Elizabeti anamwambia Mariamu, hiyo ina maana hiyo hiyo ya msemu wa wakati, neno, wakati tayari ulikuwapo, wakati salamu yako ilifika masikioni mwangu, lakini hiyo ni njia ya mfano na ya kiistilahi ya kuzungumza. Kumbuka, tulizungumzia kuhusu nahau hapo awali.

Tunagawanya nahau na kuzisema kwa njia iliyo wazi, hasa katika visa hivyo, lakini tunawezaje kuzigawanya? Tunafanya hivyo kwa kutambua kitenzi na washiriki na kisha kuvitaja tena kwa njia iliyo wazi zaidi. Sawa, sawa, kwa hivyo tuna hii, tunda la Roho ni blah blah blah blah, na hizi hapa. Sawa, tutazigawanya hizi pamoja.

Sawa, tunda la Roho ni upendo, furaha, amani, n.k. Sawa, hili linakuja katika kifungu cha maneno kinachohusisha neno, la, ambalo katika masomo ya Kigiriki ni kifungu cha maneno, na tunapaswa kuelewa maana ya kifungu hiki, tunda la Roho. Kwa hivyo, tukifikiria hili, je, haya ni maelezo ya Roho Mtakatifu? Labda sivyoy.

Huu ni mwanzo usio na upendeleo, tunda ambalo Roho Mtakatifu hutoa ndani ya watu, na ukisoma Wagalatia 5, utapata wazo kwamba haya ni mambo

yanayoonekana wazi kwa watu wa Mungu, kwa sababu Roho Mtakatifu ndiye aliyefanya mambo haya katika maisha yao. Sawa, unawafanyia nini watu hawa huko Papua New Guinea? Kwanza kabisa, tunapaswa kusema upendo. Kitenzi ni nini? Kitenzi ni kupenda.

Sawa, ni nani anayefanya mapenzi? Mtu, tuseme mtu, Mkristo wa kawaida, mwanamume au mwanamke, haijalishi, na kwa neno upendo kama kitendo, huwezi kupenda chochote, kwa hivyo inahitaji kitu kingine, mshiriki mwingine, na mtu huyu anapenda nani au nini? Labda watu wengine. Sawa, na kwa hivyo tunawezaje kuiunganisha hiyo na tunda la Roho? Tuliigawanya hiyo kwa kusema Roho Mtakatifu hutoa sifa hizi kwa watu, ili tuweze kusema Roho Mtakatifu humfanya mtu awapende watu wengine. Sawa, furaha, na furaha, hebu tuite tu kitenzi kwa sababu kuna kitendo hapo, na ni furahi . Kitendo kinachohusika ni nini? Samahani, watu wanaohusika ni akina nani? Mtu mwenyewe, tena, Mkristo, na Roho Mtakatifu humfanya mtu afurahi au humfanya mtu afurahi.

Amani, amani ni ngumu kwa sababu si rahisi kupata kitenzi cha msingi kinachohusishwa na amani, lakini tena, ni mtu; Roho Mtakatifu humfanya mtu huyo kuwa na amani au kuwa na amani, kitu kama hicho. Subira. Sasa, kwa Kiingereza, ni kuwa na subira.

Katika lugha zingine, kama vile Kiswahili, Kiarabu, na lugha zingine, kwa kweli kuna kitenzi cha kuwa mvumilivu. Kwa hivyo tutasema tu kuwa mvumilivu kwa kuwa tunafanya kazi kwa Kiingereza, na hatuna chaguo lingine lolote la maneno, lakini tunaelewa, na wakati mwingine ni mvumilivu kwa watu wengine, kwa hivyo inaweza kuwa kwamba kuna mshiriki mwingine hapo. Unaweza kukatishwa tamaa kwamba umekwama kwenye msongamano wa magari na huwi mvumilivu.

Je, hilo ni kosa la watu wengine? Sio kweli. Ikiwa mtu haji, na unamsubiri aje, unaweza kuhisi subira. Kwa hivyo kunaweza kuwa na mtu mwingine anayehusika, au huenda asijitokeze, lakini Roho Mtakatifu humfanya mtu huyo awe mvumilivu.

Ukarimu. Ukarimu ni kama upendo, na unahitaji kitu kingine. Kwa hivyo Roho Mtakatifu humfanya mtu awe mkarimu, awe mkarimu kwa watu.

Upole. Upole. Unaelewa wazo, lakini hebu tuendele.

Kwa hivyo, kitenzi ni kuwa mpole, na mtu, wengine. Humfanya mtu kuwa mpole, au kuwatendea wengine kwa upole, au kuwa mpole kwa watu wengine. Uaminifu.

Kitenzi hapo ni kipi? Kuwa mwaminifu ni kimoja. Je, inamaanisha kuwa na imani? Labda sivyo. Nadhani haya yote ni vitenzi vinavyotuhusisha kuingiliana na wengine, kuingiliana na watu wengine.

Kwa hivyo uwe mwaminifu, uwe mwaminifu, uwe mwaminifu, uwe mwaminifu, uishi kulingana na ahadi ulizo nazo. Kwa hivyo mimi ni mwaminifu kwa familia yangu kwa kuwahudumia; mimi ni mwaminifu kwa familia yangu kwa kuwalinda na kuwatunza. Kwa hivyo uwe mwaminifu kwa watu wengine.

Na tena, Roho Mtakatifu angekuwa pale kwa kila njia. Na wa mwisho. Kwa hivyo, udhibiti.

Nafsi humfanya mtu adhibiti matendo yake. Unajidhibiti kwa kutoruhusu unachotaka kufanya na unachotaka kusema, ili kutoa nje. Kwa hivyo, kusudi la haya yote ni kutuonyesha kwamba si kila lugha ina hizi, na hata ikiwa inazo, nitatoa mifano katika hotuba inayofuata, huenda isiwe wazi uhusiano wa nomino hiyo na vitendo vinavyoelezwa katika maandishi.

Na wacha niseme hivi. Umbo shirikishi la vitenzi katika Kigiriki ndilo umbo la kawaida la vitenzi. Hilo ni jambo moja.

Na sawa, kwa hivyo nilimuuliza mwalimu wangu wa Kigiriki kama ni kweli kwamba kitenzi kishirikishi ndicho kilichozoeleka zaidi. Na akasema, ndio. Na nikasema, basi kwa nini unasubiri hadi katikati ya muhula wa pili ili kuvifundisha? Na anasema, sawa, unahitaji kujua mambo haya mengine yote kwanza. Je, ninahitaji kujua dhana zote hizo za vitenzi na jinsi ya kuunganisha kitenzi katika umbo la vitenzi ambavyo havionekani sana katika Agano Jipya la Kigiriki? Kwa hivyo, kama mwalimu wa ufundishaji, nilisisitiza hilo na kusema, nifundishe zile zenye masafa ya juu kwanza.

Sawa, iwe hivyo, ndivyo inavyokwenda. Kwa hivyo, ulihitaji kuwa na taarifa muhimu kabla ya kushughulikia vitenzi. Vitenzi ni vigumu sana.

Kwa kweli, Darrell Bock, profesa kutoka Seminari ya Dallas, anasema vitenzi pengine ni sifa ngumu zaidi ya Kigiriki katika Agano Jipya kubaini, jambo gumu zaidi kutafsiri. Na kwa hivyo tunaweza kusema kwa kuhusisha, ikiwa ni jambo gumu zaidi kutafsiri, ni jambo gumu zaidi kutafsiri. Ndiyo.

Nilikuwa nikizungumza na mfanyakazi mwenzangu Mtanzania ambaye tulifanya kazi naye, na nilikuwa nikiendesha warsha za tafsiri, na nikashughulikia taarifa hii tuliyo nayo hapa, tukichukua mawazo haya ya maneno na kuyabadilisha kuwa vitenzi. Naye akaniangalia, na akasema, unajua, kwamba kanuni moja labda ndiyo jambo muhimu zaidi ambalo umetufundisha kama watafsiri wa Kitanzania. Na nikasema labda uko sahihi.

Hili ni muhimu sana. Hili ni moja ya changamoto kubwa zaidi kwa mawasiliano, na ninataka kutumia muda zaidi kulihusu. Tutafanya hivyo katika vipindi vichache vijavyo. Mbali na nomino na vitenzi dhahania na jinsi ya kuvigawanya, pia tutashughulikia ujenzi wa uzalishaji.

Ni nini hutokea unapounganisha nomino mbili pamoja na nomino mbili za dhahania? Kwa mfano, Yesu alihubiri ubatizo wa toba. Ubatizo ni nomino ya dhahania. Toba ni nomino ya dhahania.

Unafanya nini unapounganisha maneno hayo mawili? Unafanya nini na baadhi ya vifungu katika Warumi na Waefeso, ambapo vina nomino mbili, tatu, au nne za dhahania zilizounganishwa pamoja? Ni ngumu sana na ni ngumu sana. Tutaenda polepole. Tutafanya hatua kwa hatua, lakini nilihitaji kuanzisha hili ili tujue tuna tatizo linapokuja suala la nomino hizi.

Mojawapo ni koinonia. Loo, inamaanisha kanisa, au inamaanisha ushirika. Je, inamaanisha nini? Inamaanisha nini tunaposhiriki katika mateso yake? Tuna koinonia katika mateso yake.

Hicho ni kitenzi, si kitu. Inamaanisha nini wanapotuma koinonia yao na Tito kuipeleka mahali pengine? Walituma nini chao? Koinonia yao. Sawa, kwa hivyo ni changamoto sana kugawanya nomino hizi za dhahania.

Lakini jambo lingine nililotaka kusema ni kwamba tunapoangalia kitu kama hiki, tunapaswa kuishia kukitafsiri kama mstari mzima. Na niliwaonyesha wanafunzi katika darasa la tafsiri, nao wakasema, hiyo ni aya nzima hapo hapo. Na jibu ni, ndiyo, ndiyo.

Lakini hakuna njia ya kuepuka hilo kwa sababu lugha hizi hazina chaguo jingine la kuwasilisha ukweli huu. Tunapofanya utafiti huu, tunapotaribu kuugawanya, tunapotaribu kuelewa uhusiano kati ya maneno haya, uelewa wetu wa maandishi ya Biblia unaimarishwa sana. Badala ya kuchukulia mambo kama haya kama mawazo yaliyopo, haya ni mambo ambayo Paulo alituandikia kwa sababu alitarajia tuyafanye.

Na tutaangalia mistari kutoka 1 Wakorintho 13: upendo ni mvumilivu, upendo ni mwema, upendo ni mpole, n.k. Je, hilo ni jambo la kufikirika? Labda sivyo. Sawa, tutarudi wakati mwingine.

Asante.

Huyu ni Dkt. George Payton na mafundisho yake kuhusu Tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 19, Kutafsiri Mawazo ya Maneno, Sehemu ya 1.